

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМІЧНА І ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК П'ЯТИЙ.

Адреса редакції і контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6,
БІЛЯ ЗОЛОТИХ ВОРІТ
Телефон редакції 1458.
ТЕЛЕФОН ДРУКАРНІ 1069.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1910

на рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6.	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Передплата на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 к., або по 1 карб. на протяженні шести місяців.
Ціна „РАДА“ за кордон: на рік 11 р., (27 кроун 94 гелери на австрійську валюту), на 1/2 року—5 р. 50 к. на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Коли закордонні читачі передплачують газету через поштомат, то платять за газету по ціні встановленій для передплатників в Росії.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.
За зміну адреси 30 коп.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінити статі; більші статі, до друку негодячі, перекладаються в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

3 приведу надісланих до газети віршів редакція не лястуеться.

Просьба авторів додержуватися прависипи „РАДА“.

Умови друкування оповісток

За рядок летіту попередю тексту, або за його місце, платиться за перший раз 40 коп., а далі по 20 коп. За рядок летіту після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платять за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз, при умові друкування не менше 3-х раз.

Приймається передплата на друге півріччя 1910 року НА УКРАЇНСЬКУ ПОЛІТИЧНУ, ЕКОНОМІЧНУ І ЛІТЕРАТУРНУ ГАЗЕТУ (рік видавництва п'ятий) РАДА.

Для виходить у Києві що дня, окрім понеділків і днів після свят, українською мовою по програмі звичайних великих політичних газет.

НАПРЯМОК ГАЗЕТИ НЕПАРТИЙНИЙ ДЕМОКРАТИЧНО-ПОСТУПОВИЙ. Особливу увагу РАДА звертає на місцеве життя провінції.

ДО СПІВРОБІТНИЦТВА в „РАДА“ запрошено визначні літерат. і наукові сили.

„РАДА“ має власних кореспондентів в Державній Думі в Державній Раді, а також в політичних центрах Європи, у Львові, в Чернівцях і в усіх визначних містах України по сей і по той бік кордону.

Передплатники, що підписалися на газету на цілий рік і виплатили вперед (6 руб.), одержать В З П Л А Т Н О „Українсько-Російський словник В. Дубровського під редакції Ів. Степановича. Вид. „Час“ 1909 р., ц. 75 к. і брошуру Імператорської Академії Наук: „Обь отбѣнъ стѣсненій малорусскаго печатн. слова“ а також за доплату 6 рублів можуть одержати „Словник Української мови“, зібраний Редакцією журналу „Київская Старина“, виданий у Києві в 1909 році під редакцією І. з доповідями Б. Грінченка, в 4-х великих томах, що продається по книгарнях за 8 руб. без перенески (словник одержав від Рос. Акад. Наук премію ім. Костомарова).

Ціна „РАДА“ з приставкою і пересилкою в Росії

на рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6.	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Передплата на 1/2 року 3 карб. 25 коп. Ціна „РАДА“ за кордон: на рік 11 руб., (27 кроун 94 гелери на австрійську валюту), на 1/2 року—5 р. 50 к., на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 руб.

Коли закордонні читачі передплачують газету через поштомат, то платять за газету по ціні встановленій для передплатників в Росії.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.

Зміна адреси—30 коп., артистам—безплатно.

(При зміні адреси—ТРЕБА подавати разом з новою і старою).

ПРОБНИ ЧИСЛА ВИСІЛАЮТЬСЯ ДАРОМ.

Адреса редакції і головної контори: у Києві, Вел. Підвальна вул., д. 6, біля Золотих Воріт. Телефон 1458.

Передплата на „РАДА“ на таких-же самих умовах, що і в конторі, приймається: в Варшаві у власного агента д. Степури, Нов. Світ, № 62, 26; у Києві: 1) в „Українській книгарні“, Безаківська 8, 2) в Книгарні „Л. Н. В.“, В. Володимирська 28 і 3) в Книгарні Черенковського, Фундуківська 4; в Кам'янці-Подільській, у комісіонера д. Приходьки; в Катеринославі—Книгарня Лозинської, Проспект; в Миколаєві—Мерова, д. 6; в Одесі у власного агента В. Вурчачка, Слобода Романова, Пост, 7-ма верста, в Полтаві—Книг. Марковича, будинок Котляревського; в Петербурзі—Книгарня Вольф; в Харкові—Укр. Кн. Рибна, 25.

Опріч того по всіх Товариствах „Провітвара“.

Редактор Вал. Гаврилюк. Видавцеві с. Чумакенко.

Театр б. Т-ва Грамотности. Діреція М. Садовського. Труппа українських артистів під орудою МИКОЛИ САДОВСЬКОГО.

Сьогодні, 22-го сент., вист. буде у 9-й раз „Кохання і смерть“ др. на 4 д., пер. 2-й раз нова п'єса Якова Гурдіна „Кохання і смерть“ реж. Ш. Палавона. Поч. о 8 г. веч. Ціни місц. звичайні. В четв., 23-го сент., вист. буде ТЕПЕЛЬНЕ МІСЦЕ (Доход. місто). У неділю, 26-го сент., ранком по цінам від 10 к. до 60 к. вист. буде СОРОЧИНСЬКИЙ ЯРМАРОК. У понеділок, 27-го сент., по цінам від 10 к. до 1 р. 20 к. виставлено буде ЦИГАНКА АЗА.

Початок о 8 г. вечора. Ціна місцям звичайна. Відповіс. режисюр М. Садовський.

Театр „СОЛОВЦОВЪ“. Діреція І. Е. ДУВАН-ТОРЦОВА.

Сьогодні, 22-го сент., вист. буде в 9-й раз „Gaudeamus“ на 4 д. І. Андреева. Постановка Н. С. Савинова. Нови декорації В. К. Коленца. Поч. о 8 г. веч. Ціни місц. звичайні. В четв., 23-го сент., в 9-й раз „МИРА ЗОРЬС“ др. на 5 д., Я. Гурдіна. (Дя передпа. газ. „Київскія Вісти“ ціни зменшені). В п'ятн., 24-го сент., перша вистава ко-медіи Г. Бавра „Концерт“ Кузнецов. Мурський та інші. В суботу, 25-го сент., в 20-й раз „КОМЕДИЯ БРАМА“ на 4 д. С. Юшковича. В нед. 26-го сент., раніши. спектакль по виставі зменш. ціни „ПОСЛѢДНЯЯ ЖЕРТВА“, ком. на 5 д. Островського. Бер. уч. д-ки: Дарьял, Токарева, та інші. Д.д.: Кузнецов, Мурський, Паньков, Волховський та інші. В понед., 27-го сент., загально-доступним цінам „ДЕМОНЪ“, вечером по звичайним цінам „ХОЗЯИНЩИНА“. Книжки на Готуються до вистави: „ЧУДАНИ“ на 4 д., „ВСТРѢЧА“ М. Горького, „ДѢЛА СЕМЕЙНЫЯ“, Айманна; „МАЗЕПА“, Словацького. Книжки на всі вистави продаються.

Городський театр. Діреція С. В. БРИНІНА.

Сьогодні, 22-го сент., вист. буде „Аида“ Бер. уч. д-ки: Врун, Рабчинська. Д.д.: Грицьков, Каміон-Сент. вист. буде „Аида“ Бер. уч. д-ки: Врун, Рабчинська. Д.д.: Грицьков, Каміон-Сент. вист. буде „Аида“ Бер. уч. д-ки: Врун, Рабчинська. Д.д.: Грицьков, Каміон-Сент.

„БОРІТЬСЯ“ з слабосилля, каліцтвом та старістю. Ц. 50 коп. „РАДУ“ в роздріб купувати і передплачувати в м. Борисполі „НАЧАЛ“; там-же продаються всі українські книжки.

Адреса: автору лікаря: С. Н. Гольдбергу, В. Васильківська, д. № 16, кв. 7, Київ. Приходь од 5-7 г. увечері. 1731-7

Торговий дім М. ТА І. МАНДЛЪ Хрещатик, 42. Телефон 764. Манто, пальто, сакн модні з ШОВКОВОГО ПЛЮША. ВЕЛИЧЕЗНУ ПАРТІЮ ОДЕРЖАНО. ВИКЛЮЧНО ГУРТОВІ ЦІНИ. на кілька днів ПРОСИМО пересвідчитись!

Вже вийшла з друку дев'ята книжка „ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВОГО ВІСНИКА“ За місяць вересень. З М І С Т: Леся Українка: Лірничі пісні давнього Єгипту;—Ю. Вудяк: Записки учителя (завіс.);—М. Чернявський: Поезія;—В. Палавона: Нова соціологія;—М. З. Понаті;—О. Черняхівський: Нові погляди на роль ферментів в процесі життя;—Н. Романович: А дух переможе колись;—М. Вдовиченко: Поезія;—В. Дорошенко: Вороні Грінченка;—Ігор Улаган: На біблійні теми: Суламіт, Самсон;—М. Євшан: Святий Ботичелі;—Стефан Ковалів: Вісляр;—М. Гектер: З авою України: Українці на Амурі;—Яльмар Седерберг: Прибулий собака, переклад Л. Пихаревської;—Мик. Пегельський: Фрагм. Ведекіад (кінець слуду);—В. В. Іванько: Хатава, повість, переклад Волод. Самійленко;—М. Грушевський: Василь Доманицький;—П. Смуток: З російсько-українського життя;—Ев. Левницький: За границею;—Вібіографія;—Зміст Літ. Вістника. Зміст 10-ї кн. Літ. Вістника. Оголошення.

Редакція і головна контора: Київ, Вел.-Володимирська, № 28. ПЕРЕДПЛАТА НА ВИДАННЯ КИЇВСЬКЕ р. 1910: На рік 8 руб., за пів року 4 руб. 50 коп.

З огляду на тяжкі матеріальні обставини авішнього українського життя передплата на Літер.-Наук. Вістник в 1910 р. для незможних учнів, студентів, сільських учителів і учительок, низших суджачих, робітників і селян знижується на 6 рублів (коли вони передплачують журнал просто з контори).

Кому трудно відразу, нехай прислає на перше число кожного місяця до 1 р., поки збереться повна передплата, а журнал посилається зараз. Книгарям і всім посредникам від передплати 5%, але тільки в тім разі, коли передплата виплачується повна (8 руб.) і вся відразу.

Комплекти журналу за попередні роки продаються по 8 руб.

Видавцеві М. Грушевський. 00-572-10 Редактор С. Веселовський.

У Полтаві „РАДУ“ на таких-же умовах, як і в конторі газети, а також купувати в роздріб—можна в книгарні Г. МАРКЕВИЧА. Бульв. Котляревського.

У ВАРШАВІ передплачувати „РАДУ“ на таких-же умовах, як і в конторі газети, можна у власного агента Гр. К. Степури. Там-же приймаються на вигідних умовах замовлення на оповістки для „РАДА“. Адреса: Варшава, вул. Новий Світ, д. 62, м. 26. Телеф. 141, 68.

Листи українського хлібороба. III.

В цьому листі я писатиму про аразки красної культури селянської землі. Перед нашими очима роздоло Побужжя в Херсонщині. Як відомо, наші Чорноморські степи од посухи вигорять скільки разів в кожному десятилітті. Хліборобові отут треба добре пильнувати за своєю нивою, щоб на її виховати яку-небудь користув рослину. І там треба багато знати, багато праці, щоб зберігати ще з осени та зими більше води та щоб ту воду не вивіяв вітер та не видавив мороз в спекою. Добрий господар навіть отам вмє вести боротьбу з лихою невблаганною стихією, бо тамшній хліб століттями прилаштовується до цього життя і ароту при оці спеці і нечає йде на

аустрій хліборобові. Спокійний та тихий Буг з його багатством—волою під час спекі робить справжній контраст. Серед чорного вигорілого степу, на котрому очі не забачать жадної зеленої бур'янки,—це дійсний оазис—зелена держава; на йому тоді одпочиває людина, занесена лихою годиною в цей край траура. По боках течі в отні верстов простяглися широченні смуги очеретів та долин, а далі вже йдуть слуховаті на схід і захід сонця розлоги, а з півночі і з сходу кам'яністі невеличкі гори й обриви.

Длинні Побужжя сама природа призначала бути садком-виноградом. Але ж вона попала в нетямучі руки чабанив молдаван та наших вітківців з України. Цього мало, що руки були нетямучі, з самого початку колонізацій суди налізували пани поміщиці і почали закріпощати вільних поселенців. Увесь правий беріг Вуга таким побитом опинився в крипапті, а лівий піддав під аракчевські воєнні поселення. І там і тут була неволя—вона це гірше забивала пацароки в селянина, котрий і через півстоліття після їх няк не може прийти до пам'яті. Ми так думаємо, бо другий такий самий теший район Дністра, аселений більш менш вільними державними поселеннями потопав в садах та виноградях. А в Побужжя тільки де не де аустрійсь садок або куці виноградів. Тільки ж і тут один за другим не скоро почали люде користуватися отією багатющою природою, яка отут іноді під боком в селянина. Діло в тім, що лівий беріг, захищений од північних вітрів, скрізь асіянний джерелами, котрі б'ють з шд кручі фонтаном. Поробити ривчаків з

цього „фанталу“, як їх прозвали тамшні люде,—це як раз плюнуть. Не-велика теж праця посадити в отих ривчачках палички в виноградів і через два-три роки це вже родючий виноград, де вже оазис серед голої кручі, встеленої дрібними камінцями. Століттями отут марно земля вакувалась не давала людям жадної користі. Аж поки селянин надумився покористуватися даремною силою природи. В 1885—1890 роках це були тільки піонерські вчакни, а потім вже почалася дісна праця і усе голе, без жадної рослинні підгірря вкрилося зеленим килимом—радісно було живити подивитися. Тисячі десятич очерету можна б було теж повернути до саду-винограду, але ж не швидко мабуть до цього додумався наш селянин. Відома ж, наприклад, історія з аleshківськими пісками, на котрих родять аleshківські кавуни—ті кавуни, що пошали навіть в друк в кожній географії.

На схід сонця і на південь од Дніпра, ці піски тягнуться широчезною смугою. Скільки очі забачать—це сипучий пісок. Століття, вони марно пролежали, бо ніхто не відв, що під ними захований товстий шар чорної землі—дісного гумусу. Століття пролежали вагонюючи на людей смуток, аж поки прийшли французи та взяли за безпшак велику площу під виноград. Коріння винограду розшукало те, що було довго і так добре заховано од очей людських. І через скільки років сипучий пісок повернуто було в оазис. І селянин наш отак само з допомогою рослинні багато дечого розшукав би в землі.

Перед мною ще один чудовий закуток. Це питомник чи школа шап-півлевки біля Городів на Київщині. Багато десятич підгірря та ярів, котрі спокон віку пустували, повернуто отут під сад та школу для виховування щеп, багато десятич отут асажено шпоршакми та машиною і іншими ягідними кушачами. З яблук і з усякого фрукту, з яких тут дупать явню, котре має багало не таку вартість, як і вино з винограду. Велика сила людської праці отут полягла і полягає що року. Але ж оця праця сторичею повертається господареві. А тих щеп, що тут виховується кожного року, хватило б на пів повіту. Жаль тільки, що в продаж вони йдуть не так то дешево, як цього треба б було селянинові.

Такі наслідки тим більш інтересні, що вони діло рук селянина навіть без шкільної науки—тут саме життя виворинило ролю великого учителя. Таким учителем в оцім разі був аразковий питомник такого діяча як Л. П. Симиренко, котрий отут праці вніс в своє діло багато знаття і науки. Нам довелось доповідатись в тім, яке велике значіння має конкретній аразковій вищої культури за для селянина. Засновуючи в 1903 році в с. Прусах, черкаського повіту, селсько-господарську школу теж на підгіррі та горбах, я звичайне діло, почав з садка та питомника для виховування щеп. Мої тамшні сусіди і собі почали асажувати свої горби родючим деревом, а на низині садувати дички, щоб їх потім прищепити. І що ж вийшло? Тепер це такий роєкшій закуток, що любо навіть подивитись. В одного селянина вийшло справжній питомник, з котрого він продав вже чимало щеп і зробив чимало грошей.—Минулої весни мені довелось проїхати біля Керилівки на нашій Звенигородщині. Давляся я і бачу надцис коло одного новенького садочка: „Продаж щеп по 25 коп. штука“. Коли я зайшов в огорожу, то меві в вічі кинулись тисячі ривчаків, як свічечки щеп усякого ароту і більших і менших. Відний чоловік мав собі пів десятич поля і щоб агаровати шматок кращого хліба, а зв'язав оту шкільку, поклавши чимало праці. Через скільки день я знову Іхав очим шляхом і бачив великі ятовп людей, котрі, як то кажуть з бою брали очі щепи по четвертаку за штуку.—„Вже цілу десятичу взяв в посесію, щоб засадити дичками та виховати більше щеп“...—кавав мені оцей селянин, і я бачив отут недалеко ту десятичу; уся вона була глибоко перекопана ривчачками та перевалом. Посесор П відко багато поклав праці, глибоко ризав, копаючи азитий в землі клад. Оці аразки свідчать в яких напрямці у нас піде шлях до вищої культури землі, котра тільки одава може збагатити і захистити од тих злоднів і того убожества, що гайтять нашого селянина.

Т. Осадчий.

3 газет та журналів.

У Тильзіт (Прусія) вийшло перше число невеличкого литовського місячника на німецькій мові під назвою „Allgemeine Litauische Rundschau“. Орган цей в певній мірі є наслідком ближчих стосунків литовців з українцями.

Ще з початком минулого року відеська „Ukrainische Rundschau“ по ініціативі проф. Грушевського і на бажання литовських політичних кругів одвела була окремих відділ для литовських справ, до якого опісля долучився був ще окремих білоруський відділ. З успіху українського органу в німецькій мові в Європі провідники обох народів мали користь. З цього приводу до редакції „U. R.“ вислано було листа підписаного власноручно представниками кількадесяти литовських інституцій, між іншим президентом Литовського Наукового Товариства у Вільні. Вже перша стаття литовця Леанса в „Ukr. Rundschau“ найшла була відгук в німецькій пресі, а другу статтю іншого литовця в найближшій випуску нашого німецького органу прийшлося було литовському автору навязувати до цікавої полеміки, що була розпочалася на тему польсько-литовських відносин між самими німецькими часописами. Був це не аби який успіх.

Цей факт повів до дискусії в литовській пресі на тему інформованія ширшого світа про литовські справи, яка згодом скристалізувалася в постанові оснувати свій власний орган в німецькій мові. Причинилися до скорого ареалявання цієї постанови деякі побічні моменти. Редакція „U. R.“ через брак матеріальних засобів не могла вести систематично литовський і білоруський відділи, що повело б до того, що „Ukrainische Rundschau“ могла б перейти еволюцію до спільного органу всіх трьох головних польських складників історичної Польщі, котрих інтереси, як це, на основі свого універсального історичного знання, доказав проф. Грушевський, не мають ніяких майже спірних точок, а самі спільні цілі: боротьбу проти історичної Польщі і національне відродження в Росії.

Литовці зачули потребу заговорити про себе ширше світові. Так поясняв в письмі до редактора „U. R.“ генізіс цього місячного часопису. „Allgemeine Litauische Rundschau“ один визначний литовський діяч. Задля авторитетності і виробленої марки вашого „Ukr. Rundschau“—писе він далі—все ж таки будемо вас просити, давати ласкаво місце у вашім органі важачим просям національного життя литовців.

Друга обставина, яка веліла литовцям оснувати свій власний орган в німецькій мові, це те, що невеличка арештою на число скількість литовців остається під пруським пануванням, а з тої причини видавання власного німецького органу має для литовців подвійне значіння, не лиш звичайна загального інформованія культурного світа, але й значіння міцно-практичне. Через те, як арештою і за для неможливості ведення подібного органу в Росії, „Allgemeine Litauische Rundschau“ заложено на литовській території в Прусії, в місті Тильзіт, а видавцем її є визначний діяч пруської, або т. зв. Малої Литви (литовців в Прусії з рештою менше як русинів на Угорщині) п. І. Ваннагат, що рівночасно видає часопис у литовській мові п. В. Біроте; наголово рівновзвучний з національним литовським товариством в Тильзіт, кот-

ре є рівночасно найстаршим литовським нап. товариством (основане в р. 1885). Ще й окреме значіння має для пруських литовців видавання німецького органу, бо має він бути національно освідомлюючим органом для агерманізованих литовців, як це мали між іншим на меті українські: „Український Вѣстник“ і „Przeglad krajowy“.

Яке явлення має „Allgemeine Litauische Rundschau“? На це питання висловлене на першій сторінці першого випуску цього невеличкого місячника (об'єм 32 стор. мал. вісімко) дає редакція таку відповідь: „Allg. Lit. Rundschau“ має служити інтересам литовців у Великій і Малій Литві, в Америці і Англії. Це місячник присвячений оглядові всього духовного життя литовців. Вільний від політичних тенденцій має інформувати про відносини литовців в державі, церкві, школі і родині, орієнтувати про литовську історію, літературу, науку і sztukę. Далі читаємо ось що: „Давна річ, що багато Німців, а то й самі литовці далеко краще знають мови в народах, котрі живуть в Африці, Америці і Азії, як в литовським племенем. Не лиш назві вертали, але й ті, що зараховують себе до інтелігентних, не знають враз зовсім нічого про життя литовців в останніх десятиліттях. І цьому нічого дивуватися. Во-ж досі не було ще часопису в німецькій мові, який Німцям а й тим литовцям, що послугуються німецькою лектурою, давав би точні і правдиві відомости про литовське життя. Бували час від часу статті про литовців в якій німецькій часописі, та інформациі про литовців виходили звичайно обезобразжені, виходило з них, що литовці і літератури ніякої не мають, а то й що вони от і вимруть до крихти“. Цьому має заповідати „Allg. Lit. Rundschau“.

В останніх часах—писе про цей часопис „Діло“—литовське питання обговорювалося зяста в українській пресі, тільки здебільшого була там мова звичайно лиш про російську Литву, яка веде перед в литовським національним життям. Про пруську Литву згадувалося у нас рідше і тому покористуємося датою, „A. L. R.“ лиш у відношенню до пруської Литви, котра, не зважаючи на низький стан національної свідомости, була довгий час свого рода Німечкою національного відродження литовців. Перше вражіння, яке дає читання „A. L. R.“, та й інших литовських публікацій, це помітне небажання литовців подавати свою національну статистику. В „статистичних“ статтях про литовців, писаних самими литовцями, находимо дати про те, скільки литовців було колись на землі, скільки по поодиноких територіях аденціоналізовано, скільки ввемігрувало, не стрічали ми однак ніде замітки, скільки властиво є вох литовців тепер. Офіційні обчислення в Росії в р. 1897 і Прусії в р. 1900 подляють загально скількість литовців приблизно 1,210,000 в Росії, і коло 115,300 в Прусії. Литовські часописи з обуренням відкидають офіційні обчислення, не повторюючи їх дословно, ні не простують їх. Загалом цифрами литовська статистика оперує дуже неродо. Зараховуючи яких 300,000 литовських емігрантів в Америці і Англії, після оптимістичних комбінацій і начислення простоту, дідаємо до загального числа литовців, менш-більш 2 мільйони самих властивих литовців, а яких 2 1/2 мільйони разом з Жмудинцями.

Цікаво, що литовські „статистики“ зовсім скрупулятно подають статистику „всіх литовських племен“, отже включаючи сюди латшів і ин.,

на яких 4 мільйони. Коли додамо до того евфемістичні назви „Велика Литва“ і „Мала Литва“ і звернемо увагу на сильний культ історичної традиції великого литовського князівства, то будемо мати образок нівіртуального литовського національного „імперіалізму“, який явдо не дозволяє литовцям ніколи сумніватися, що аденационалізовані литовські маси мусять колись ренаціоналізуватися, що забраві подібних національним походом етнографічно литовські території повинні колись стати наад литовськими. При всім тим національний литовський рух на великі симпатичний, як симптоматична національна влада литовців. А й успіхи національного розвитку литовців можуть нам імпонувати. Сам факт, що невеличка скількість литовців, котрих національний розвиток стрічав подібні перепони як і українці, здобула досі на 44 органи преси (18 в Росії, 16 в Америці, 2 в Англії, а 8 в Прусії), дає дуже корисне свідчення литовському народному розмахові.

Отже яких 150,000 пруських литовців має аж всім часописів, з котрих правда лиш один виходить три рази на тиждень, інші рідше. При тим пруська Литва осталася з національного погляду куди позад російської Литви. Німецька культура явдо, а німецький гит опісля, не дали невеличкій скількості пруських литовців розвинутися національно. А від часу заборони литовської преси в Росії в р. 1863, одиноким захистом литовської національної думки, висловлюваної в пресі, була власне „Мала Литва“. На яку саме територію впливала ця країна? Так як на питання статистичне, не находимо і до топографії в ділі А. Л. Р. ніякої докладної відповіді. Річ в тім, що одноліло литовської території тут іменно зовсім нема, а лиш по обох боках Мемеля живуть в селі округах литовці в загальній числі коло 150,000.

Одже ця пруська Литва веда через скілька десятиків літ перед в національним розвитку литовців. Від р. 1880 істає там заложено д-ром Ванновичем Лит. Лит. Т-во, навколо котрого гуртувалося над лит. мовою і Малої і Великої Литви. Окрім існуючих там до того часу двох литовських часописів, друкованих литовським письмом (пруський литовці протестанти і через німецький вплив прийняли були тоді готичське письмо) основано тоді для перепаткування до Росії окремих часописів, друкованих латинкою, п. н. „Auszga“ (Зірниця), видавано в Тильзіт писаним латинкою брошури і перевезено через границю. Загалом в Росії гайтали литовський національний рух неаріст українського, замикано до вязниць і вислано в Сибір литовських піонерів нап. руху, конфісковано лит. книжки до молення і т. в. Все це йшло на користь полякам. Видаєть Кгају, ополовізований німець, Пільп, студію на адрес „Auszga“ з поганим доносом, немов то цей часопис основано за пруські гроші (!). Сам Бісмарк „мав“ дати на дню ціл 50,000 марок!.. а російське правительство собі переслідувало литовський рух як польську видумку! Часто як з українським національним рухом.

Після знесення пресових заборон та з настанням нового ладу в Росії, пруська Литва перестала бути прабищем литовського національного руху. Натомісь одкриваються очі пруських литовців, які перед тим бачили себе в трохх вигіднішим положенню, що їх брати з „Великої“

ли до дальшої роботи і перемоги тих тяжких перепон, які випадали дорогі справи. Він цинв роботу в такім напрямку і не раз кавав мені, що організацію, всяких спілок він вважає за одну з користніших для народу і з міцних справ і работ. В розмові, як було де аустриємось, І. К. розпитувався про справу артілю, про внутрішню організацію спілок, про їх життя і т. в.—Тяжкопись по світі про артілюму ділу аустриєм бувало І. К. з трупшою то в тім то другим місті, часто доводилось нам бачитись прямо в театрі, в уборній, коли Ів. Карп. був або вільний або ждав, убравшись, часу свого виходу на сцену.

При моїх постійних розіздах стрітуться де небудь з трупшою О. К. Саксаганського, де грав Кар. Карпий боду раз-у-раз великою не тільки приємністю, але прямо радістю. Огак раз якось у подорожі стрінувшись з трупшою О. К. Саксаганського, пішов я до театру щоб побачитись з І. К., О. К. та й в де-яких інших членами товариства їхнього, давніми знайомими. Захожу до уборної Ів. Карп. Виштала вже почалася. Але Ів. Карп. в тому акті, що йшов, був вільний і через те нам можна було більше і докладніше поблакають.

На питання Ів. Карп. про спілкартілі, про їх стан, перешкоди і т. д. я почав розказувати про те, що разом з добрим, радісним з'явизмами в справі спілок єсть чи мало й сумного й тяжкого. Розказав йому про те лихо, що приходитьсь терпіти спілкам: з одного боку від адміністрації через масу брехень та довоєнних, повних безглузких вигадок та всякої нісенітничі, а з другого боку спілкам і мені довелось чимало витерпіти і пережити тяжких хвилин від людської сліпоти.

А знаєть, що я надумав, сказав Ів. Карп. трохи агодом, перемовчав-

Литви“ за скілька літ свобіднішого подуху вітру переогнали їх значно в напрямі національної свідомости. Правда, що російські литовці можуть тепер розвиватись в користніших умовах,—бо російське правительство не бачить причини нищити литовський національний рух на користь поляків. Там сильніше стремління пруських литовців до національного розвитку, якому стоять на перепоні пруські заходи, звернені проти німецьких національностей, а які доходять до того, що в де-яких селах литовські діти не можуть мати навіть науки релігії в рідній мові. За останні часи помітно зворот на користь литовців, принаймні настільки, що пруське правительство уділяє литовцям де-які покращення в порівнянню з поляками. Щоб показати, що пруське правительство не є абсолютно вороже німецьким націям на території Прусії, воно подає надлі на язикові полеклі, для мови литовської, кашубської (!) і мазурської (!), в протівстві до бугівнівчійх поляків (!). А по волі чи по неволі „Allgemeine Litauische Rundschau“ у відношенню до пруського правительства теж дуже патріотична..

Для півзнання литовського питання „A. L. R.“ можна читати з великою користю. Цікаве те й поучаюче, як малесенний народець в звазяттям і колеквенцією обороняє свою національність.

ПО РОСІІ.

Реформа чернечого життя. Проект закону про ченців остаточно вже виготовано. Цей проект, як каже „Р. Сл.“, дуже суворий. Віи монастирі постановили поволі перевести в общежительні і звести добру дисципліну. Ченцям безумовно буде заборонено пати горіаку і курити, ходити в гості до мирян, стояти поруч з мирянами в церкві, пускати гостей—хоть би й родичів—в келії. Читати ченцям дозволять тільки книги аскетичного змісту, по окремому списку. всі ж інші книжки, хоч би й релігійні, допускати не будуть в монастир, тільки а дозволю настоятеля. Всякий, хто пострігається в ченці повинен знати коротенький катехизис і правила монастирського життя. Кожного ченця ставитимуть під догляд досвідченого ченця. Як що в монастирі не буде таких ченців, то досвідчених ченців посылитимуть в інші монастирі, щоб там навчатися, як „нести послушавіе старчества“. Переходить ченцям з монастиря в монастир буде трудно. Зборщиків посылати для збору грошей заборонено буде зовсім. Наймати регентів та окремі хори півачих теж буде заборонено. Реформа ця торкається і вчеших ченців. Кожен студент духовної академії, що хоче стати ченцем, мусять попередку одбуту послушання в монастирі під доглядом старого ченця, який повинен довести начальству, як має нахил він до чернечого життя. Ченці—студенти духовних академії і ченці—вчителі вакації мусять одбувати по монастирях. В монастирських колах цей суворий законопроект викликає велике хвилювання.

Генерали. За останні чотири місяці увільнено через старість мало не 200 генералів і через інші причини 30. (П. І.).

Лихо молочаря. „У. Р.“ повідомляє, що в південних повітах томської губернії, де з молочарства живуть люди, загрожую голод. Літом була спека, а під кінець пішли дощі і завважали впорати сіно. І от в селянах стане сіна навіть на третину зими.

Хочу написати таку пьесу, де будуть виведені хліборобські артілі і взагалі буде поставлено і розв'язано спілкуву ідею в доступній для народа формі, її силу і значіння в селянським хазяйстві. Тепер тут мало часу, а ви заходьте, як матимете час це коли-небудь, ми поблакаєм з цього приводу більше, та ще не забудьте з собою взяти вашого „артільного договору для хліборобських спілок“—він мені потрібний. Як що з собою нема договору, то пришліть мені його. Я намітив вже схему пьес і тепер зволю до систематичного матеріалу для неї!

Я попросив сказати яку ж назву буде мати пьеса. На це Ів. Карп. відповів: „Єсть на думці скілька назв, але більше того, що буде пьеса називатися — „По над Дніпром“, на цій назві я найбільше схиляюсь та мабуть вона і зостанеться“.

Можна собі уявити яке вражіння зробила на мене ця звістка така важлива і дорого для спілкової справи: для пропаганди і розповсюдження ідеї кооперації окрім звичайних засобів—преси, книжки, особистої розмови, відкривався це новий спосіб, нове поле—це те тр-сцена. За театральних підмоствк від нині залуєна вперше не тільки на Україні, але й в Росії, а може і в Європі гучний заклик: до спілки, до кооперації, виголошений високоталановитим українським драматургом. Як же було не зрадіти не тільки мені, але й всякому, кому дорога ідея кооперативна. Окрім вітти та задоволення з боку естетичного тепер театр ще раз нагадуватиме суспільству взагалі, а робочому людві особливе: не забувайте, яку велику силу має спілка: тільки з'єднавши свої сили ви зможете осягнути те про відо кожний з вас поодиначі і думати не може і не посміє. І коли, хоч невелика частина публіцистики захопиться цією думкою, то і

Страх перед голодом вже почав розоряти села. Скіряє спродуть худобу за безцінь. М'ясо по базарах впадо в ціні в 4 руб. за пуд до 1 р. 20 коп. Тяжко відібється ця голодовка і на алтайському молочарстві.

Пристав. В Батумі судово палата судила пристава ланчухтського повіту кутаюської губернії, Мікеєва. Цей пристав перед цим був ще в рядах команди Толмачова в Одесі. Раз вже його судили за втрату казенних грошей і оддали в арестаюської роти на 3 роки. Перша його справа—це шахрайство з грошима. Друга—пристав обляв жандаря на станції, сказавши: „дайте йому рубля хабаря: жандарі люблять взять“. В цій справі пристав визнав себе винним. Третя справа—Мікеєва обвинувачують в тому, що загадав стражникам і ковакам розгромити і розграбити крамницю міста Ланчухти. Це було в 1906 році.

Позов до еміра бухарського. Таганрозький купець Горбунов подав у суд на бухарського еміра. Діло в тому, що Горбунов був підрядчиком при будівлі дачі для еміра на мінеральних водах. Збудувати дачу взявся він за 48,000 рублів. Але довірени еміра доручили Горбунову будувати дачу, не звязуючи себе брахунком. Горбунов поставив гарну дачу, але витратив на 40,000 руб. дорожче ніж умовився. Як закінчили роботу, Горбунов погребував у еміра грошей, але й досі не одержав їх. Бачитись підрядчикові з еміром не давали, а прохання його на ім'я його височества еміра бухарського вертали назад. Втеравши надію одержати гроші, Горбунов і подав в суд на еміра. (В. В.).

ПО УКРАЇНІ. У КИЇВІ.

В українським клубі сьогодні на черговій літературній вечірці, О. І. Левницький прочитав цікавого історично-побутового начерка „Ганна Монголт“, роман життя волянського вельможного панства XVI віку (дійсна подія) з багатьма побутовими подробностями того часу. Початок читання в 8 г. Зважаючи на великий розмір начерка, читання його продовжиться на дальшу середу — 29 сентября.

Новий журнал. З 1 го октября починає виходити в Київі новий щомісячний журнал „Київській Антикварій“, присвячений питанням старої живописі, археології, нумизматики і инш.

Зменшення штату. Новий київський віце-губернатор В. Д. Кошкарев звернув увагу на те, що в губерньському правлінні дуже багато служавців, більше, на його думку, ніж справді треба. Тепер зроблено реорестр всіх служавців і подано віце-губернаторові. Багато служавців мабуть зостануться за штатом. Для більшої продуктивності робота служавців в губерньському правлінні буде зведено вечірні заняття.

В суді. Втора в судовій палаті розбиралася така справа. 9 марта 1910 року трьох стражників: Т. Долгополова, Ф. Вурлука і А. Ніціна було послано в м. Холдорков порядкувати на ярмарку. По дорозі в Холдорков стражники зайшли в шинок і, добре випивши, пішли далі в с. Котлярку. Тут, увійшовши в хату селянина Девисюка, стражник Долгополов хотів знасилувати його жінку. Цього йому не довелось зробити. В Девисюка Долгополов намагався стрі-

Іван Карпенко-Карий (Тобілевич) і кооперація.

З приводу третіх роковин смерті незабутнього драматурга і артиста І. К. Карпенка-Карого (Тобілевича), мені хочеться торкнутися того боку літературної діяльності І. К., тих ідей яких він сердечно спочував, які він носив в глибокій своєї чулої до життя душі і на які якось досі мало звернено уваги. Я кажу про кооперативну справу і про відношення до неї Карпенка-Карого. Мені здається, що це може бути цікавим за для всіх, хто шанує пам'ять і заслугу К.-К. перед рідним краєм, а особливо тим, хто щиро цікавиться кооперативною справою на Україні.

Івана Карповича я знав майже 27 років, з 1881 року коли я був ще студентом 2 курсу медичного факультету московського університету і був „до незасягання обоговляється“ „водворень вь родителській домъ“,—за участь в „студенческой истории“, як тоді казали. Отож сидючи мимоволі дома, я був якось у нашім богоспасаємім Єлисаветграді (бо Єлисаветі, як кажуть у нас люди) і випадково познайомився з Іваном Карповичем, та його родиною. Я полюбив його щиро і його близьких, тим більше, що в той же час було в його хаті, так сказати, народження його свідомого українства, мої українські християни. Щира любов до України і всього українського, яка якраз виявлялась у кожнім слові небижчика Ів. Карп., жива та ласкава розмова, до того ще й чудові співі наших пісень все це зробило незвичайно гарне вражіння на мене,—зачопило цілком мою тоді ще молоду душу. Я вийшов з дому Івана Карповича мов зачарований. Все те, що жило в моїй душі природно, стихійно, що давно наарівало, тепер прокинулось до нового життя,

стало формуватись в більш менш яний образ, переходити до більш певної системи. Передо мною вперше ясно і рельєфно став смутний але прекрасний ніжний образ сироти—України, який на віки зачарував мене і з яким я закрию очі. Мені дуже подобалось тоді у Ів. Карп. це й те, що окрім національного питання він дуже цікавився і питанням соціальним і виявляв досить широку погляд на цю річ. Це як раз відповідало моїм переконанням і стремлінням з перших кроків моєї національної свідомости, в основі якої лягла одразу та думка, що національне і соціальне питання органічно звязані між собою, що національне відродження може і повинно бути звязаним з соціальною реформою народнього життя і йти поруч, паралельно одно з другим, доповняючи і допомагаючи одно другому; на це равніш правду сказати багато земляків не дуже й звертали увагу. Ця думка стала головною, основою підвалиною моїх переконань і моєї праці.

Те, що Карпенко-Карий надавав велику вагу соціально-економічним питанням відбилося і на його творчар, де ці мотиви виступали часто досить ясно і рельєфно. З тої ж причини небижчик щиро, цілою душею цікавився і гаряче спочував спілкової справи і кооперативній взагалі. Знаючи це, я з першого моменту своєї праці по організації спілок дізнався з Ів. Карп. своїми думками з приводу цього, своїми радощами і горем, перепонами та перешкодами, які приходилось терпіти та переживати і ділові—спілкової справи—і мені особисто.

Ів. Карп. завжди виявляв щиро зацікавленія справою артілювою і глибоку симпатію до такої роботи; не раз в тяжкі хвилини своїм теплим та ласкавим словом і відношенням, взагалі, він надавав енергії та нової си-

то буде здобуток в справі зросту свідомости і ширення ідеї кооперації серед маси суспільства..

Незабаром пьеса ця була написана і вийшла в світ під назвою „По над Дніпром“. Ця пьеса—це новина і свого роду історичне з'явизне в драматичній літературі: ні в одному драматичнім творі—ні українському, ні російському, ні, здається, ні в одному творі європейської письменників-драматургів ідея спілки кооперативної не була поставлена і розв'язана так ясно і рельєфно як у „По над Дніпром“. І ми можемо радіти, що честь першого почину в цій справі належить нашому дорогому незабутньому орачеві рідної ниви Карпенкові-Карому, який, якучиши своєю сильною природному розумові і чулої до потреб народнього життя душі, не тільки зрозумів і дав належну ціну ідеї спілки, кооперації, але мав сміливість, а до того ще й талан втілити ідею спілки в живі образи і винести її на сцену, в театрі перед очі суспільства, щоб люде, дивлячись на пьесу, пригадали собі лишній раз про спілку її ролі і значіння. А нагадувати про це треба людям якомога більше воима засобами, якими тільки можливо. І коли наш Кар.-Карий перший скористувався театром яко засобом пропаганди ідеї спілки і в перше притяг його до участі в цій справі в новій для його ролі, то за це піонерство ми повинні бути дуже вдячними Карпенкові-Карому, а особливо ті, хто цікавиться кооперативною справою і любить її.

Через якийсь час після нашої вичепаганої аустрії і розмови з Карпенковим-Карим прийшлося мені бути якось літом (здається у серпні) у Катеринославі. Вачу що по місті розквітали афіші трупши О. К. Карпенка-Карого. Дивлюсь тай очам своїм ає вірю від радости: на афіші сповіщається, що того ж дня, як і при-

ляти. Зачувши вистріли, почали збігатись люди, і скоро біля хати зібрався великий натовп. Стражники двічі вистрелили в натовп з винтовок і револьвера. Натовп розбігся. На місці зосталося троє селян: один убитий і два тяжко поранені. Воїх трьох стражників потягнуто до суду по 1 ч. 341 ст. ул. о нак. за перевищення влади. Обороняють підсудних пом. пр. пов. В. П. Репік і приватний повірений М. М. Ізюков.

Адміністративна кара. З наказу вик. обов. київського губернатора А. Ф. Пруса редактора-видавця газети „Огни“ О. Н. Прохаско посажено на місяць під арешт без заміни штрафом за надрукування в № 196, газети статі під заголовком „Священник і очкі“.

Новий трамвай. Повзвора мостовий одділ Київської гор. управи повідомив конвекційний одділ, що з 1-го октябра можна пустити вагони по новій лінії: Прорізна—Вел. Підвальна, Мало-Володимирська, Гоголівська, Павловський проулок, Кадетське шосе і далі.

На залізницях. Через те, що в цьому році в поїздах часто траплялися нещастя підчас маневрів і, як установлено слідством, нещастя ці ставалися по вини запасних агентів,—начальник південно-західних залізниць наказав, щоб начальники служб руху звільнили відповідних заходів проти цього і допустили запасних агентів до роботи тільки після перевірки, чи можуть вони як слід виконувати свої обов'язки. Крім того в наказі зазначено, що начальники одділів відповідальні за помилки запасних агентів, коли останні не підготовлені до виконання своїх обов'язків.

Селянські виставки. Земський агроном київського повіту повідомив київську управу, що в київському повіті селянсько-господарські виставки мають одбутися: у м. Богуславі од 10 до 13 октября і в м. Степанцях 17—24 октября. Агроном прохає одложити ці виставки, бо вони не підготовлені.

Нема лікаря. Київська повітова управа повідомила київську губернську земську управу, що акушерка германської земської лікарні сповіщає, що посланого авансу на харчі для слабих вона не може одібрати, бо нема лікаря; через це акушерка не має чим годувати слабих. Крамарь не хоче давати набір, бо йому не заплачено частину боргів за август місяць. Повітова управа прохає губернську управу повідомити, кому треба видати аванси, коли ще не призначено лікаря.

Про холеру. П. київський губернатор запитав київську губ. земську управу, про холеру у с. Тихому Хуторі, про віщо п. губернаторові написав таращанський справник. З початку августа до 8 сентября у селі, померло від холери 39 душ і туди управа послала фершала та двох санітарів, але вони не можуть пітиго вдяти. Селяне налякані і не хотять допомогти слабим.

З Київщини. Напади розбійників. 19 сентября київська повітова поліція одержала телеграму про напад розбійників в селі Витачеві, київск. пов., на дім селянина Микити Крафта. Розбійники були озброєні револьверами і вистрелили поранити Крафта. На місце нападу поїхав київський повітовий справник Фалет.

Вночі проти 19 сентября шість розбійників з револьверами та кинжалом, напали в селі Філомоу, сквирського пов., на дім замощного єврея Лондона. Загрожуючи Лондону і його

сем'ї смертю, розбійники повязали всіх і заперли в льоху, а сами почали нищепити по скриньках та шафах, де знайшли дві тисячі карб. золотими та срібними монетами. Із стай Лондона розбійники вкрали пару коней, запрягли їх в шарабан і звикли. Теж вночі в сусідньому селі Мавківцях було вряжено дві селянських сем'ї. Гадують, що їх порізали ці ж розбійники.

Згоріла економія. Нам пишуть, що в київському повіті, у гусачівській економії князя Горлакова, де вже була недавно пожежа, погоріли цими днями останні економічні будівлі. Пожежа сталася через підпал.

Комерційна школа в г. Васильові. Оповідано результати екзаменів: прийнято 50 душ в три класи; підготовчий, I-й та II-й. Єврейських дітей буде прийнято 3—4 души.

З Волині. Педагогічні курси. На житомирських педагогічних курсах мається два одділи—перший і другий. До цього часу курси були однорічні, які давали право вчителювати в однокласних школах. А тепер вони стали двоєріччя і авдіди будуть виходити вчителі для двокласних міщанських шкіл. В біжучому році на першому одділі було 20 вакансій; прохашь подано 17, а прийнято всього 10 душ; 10 вакансій лишаються вільними. На курси приймають молоді, що скінчили 2-х та 4-х класів школи, після вступних екзаменів.

Через те, що курортніма здебільшого буває біднота—дирекція допомагає їм грошима (карбованців 60—70 на душу), але з умовою, щоб, скінчивши курси, прослужили скільки літ в міщанських народній освіті.

Вбивство за землю. Селянин с. Кошавки, ізяславського пов., Юлія Кравець судився скільки літ за землю з своєю сестрою Устєю та своєюм Грицьком Ішучком. Суд присудив землю Устї, але Юлія користувалася нею самоправно. 17 августа Грицько Ішук з дочкою Марійкою поїхав в поле віяти жито. Кравець побачив це, взяв сокиру і пішов в поле. Марі́йка пішла йому назустріч попрощати, щоб він не заводив колотечі, але Кравець ударив її сокирою і бігв араву. До вбитої дочки прибігла мати, Устєя; Кравець хотів і її вбити, але збіглись люди і одягли у нього сокиру і повели в станову кватирю.

З Поділля. Холера. 16 сентября на Поділлі було слабих на холеру 26.

Одділ плодородства. Департамент хліборобства дозволив Імператорському Російському товариству одкрити в Камениці одділ цього товариства.

З Податщини. Судові справи. Воєний суд в справі нападів розбійників в кобеляцькому повіті—засудив 6-х до смертної кари, 5-х до каторги на різні строки, 3-х виправдав.

Забора. Наш кореспондент пише: 10 сентября в хорольську земську лікарню з с. Вишняків привезли хворого чоловіка на пахову грижу. 18 сентября цей чоловік умер в тій же лікарні, і од родичів побажали поховати його в ріднім селі Вишняках (від Хорола 1 1/2 верств), а для цього треба було добути дозвіл п. губернатора. Послали депешу. На другий день одержали відповіди, що до перевозки тіла в с. Вишняки „препятствій не встрѣчается“. Депеша прийшла якраз, коли тіло несли на кладовище. Священник сказав, що тіло можна буде взяти з церкви. Коли тут прийшли од п. справника і сказали, що, як буде цинкова труна, то він дозволить перевезти тіло в Вишняки. Мусли поховати в Херсоні.

З Катеринославщини. Виставочні нагороди. На катеринославській виставці

одержали нагороди: полтавська земська ремісничя школа за чудові витвори учнів—велику золоту медаль; елеська ремісничя селянська майстерня—велику срібну медаль; полтавське губернське земство за народно-професійну освіту—велику золоту медаль, за економічний одділ—велику золоту медаль, за народне „здравіє“ і громадське „прарвіє“—похвальні листи—за оціночну статистику—велику золоту медаль, за дорожно-будівельну справу—велику золоту медаль, за страхову справу—велику золоту медаль. Журнал „Земское Дѣло“ одержав малу золоту медаль.

З Кубанщини. Судові справи. Після сорокаденного розгляду справ катеринославських та армавирських анархистів воєний суд засудив: 7 душ на смерть; 34 на каторгу, доктора Мееровича на заслання, 1-го в тюрму, 19 виправдав.

Родичка одлого з винуватців, коли його вивели з суду, хотіла скочити з другого поверку, але її придержали салдати.

Українці в Галичині.

В українській бурсі в Тернополі прийнято цього року 185 учнів, з них 120 селянських дітей в Бурсі українській, а 65 в Бурсі селянській. Прохашь було подано 250; зможні них 65 неможна було прийняти через брак місця. Це велике число забраваних прохашь вказує на кончатку потребу розширення бурс або збудовання нових. З огляду на те, що бурса українська не може розширитися, весь галицько-український загаль, а передові селянство повинно допомогти своїми лептами тутешній філії „Прогрєсв“, що має приступити до будови великої бурс.

Під крилами красної ради шкільної. Читавмо в Подільській Слові: коли кілька літ тому в Тернополі громадська рада утворила український паралельний при польській школі ім. Казимира, і ухвалила назвати її школою народньою ім. Шевченка то навіть прибіла металеву табличку на будинку школи. Та видно український напис дразнив якесь дуже чутке „братне“ серце, бо по скількох тижнях наказала рада шкільна зняти український напис з будинку шкільного та веліла її називати школою Казимира тому, що це не є ще школа самостійна, а паралельна. Цього року знов одкрито нові паралельні при народній школі, але польські її названо їх „школою народньою ім. Словацького“.

Українське лікарське товариство. В рещті українці подбали про власне товариство, якого потреба давала себе давно відчувати. Лікарів українців є коло 150 і тому тим відрадіше треба вітати засновання „українського товариства лікарського“ у Львові. Ще в лютім 1908 р. заснувалися в Коломиї комітет, зложений авдірів: Т. Е. Бурчачинського, секундара краєвого шпиталю в Чернівцях, Гр. Гарматія, лікаря в Тереволі, Євгена Гузара, секунданта краєвого шпиталю в Чернівцях, Ол. Козакевича, лікаря в Коломиї, Йосифа Кося, полкового лікаря в Коломиї, Зис. Левинського, директора загального шпиталю в Коломиї, Євгена Пасічницького, окружного лікаря в Лявчій коло Делятина, Івана Цишацького, лікаря в Городеці і Вол. Яновича в Станиславові. Уложено статуту, але міністерство відкинуло і рескриптом з дня 10 червня 1908 р. і аж заходами українського парламентарного клубу, особливо заходами д-ра Окуневського і віпре-

зидента Юл. Романчука удалося комітетові здобути затвердження статуту з малими змінами. Тепер комітет приступає до уконстатування товариства і введення його в життя.

На конкурс оголошений кр. виділом на драматичні твори присладо такі твори: 1) „Гектор“, трагедія в 5 актах; 2) „Море“, драма в 5 актах; 3) „Трикутник“, пєса в 3 актах; 4) „Жертви“, драма в 5 актах; 5) „Настаська“, пєса в 5 актах; 6) „Рогидь“, пєса в 5 актах; 7) „Довбуш“, пєса в 5 актах; 8) „В путях зневіри“, драма в 3 актах; 9) „Аміль запродавник“, комедія в 4 актах; 10) „Вироди суспільности“, пєса в 4 актах; 12) „Розладдя“, драма в 4 актах; 13) „Так світ платить“, 14) Комедія в 3 актах (без назви); 15) „Сонде руйна“, драма в 5 актах; 16) „Бездільна земля“, драма в 4 актах.

Краєвий виділ запросив членами конкурсової комісії на оцінчяні твори руско-народнього театру: 1) о. Тимофея Бордуляка, 2) д-ра Михайла Володина, 3) Ярослава Глиницького, 4) Івана Кивельюка, 5) Іллію Кокорудза, 6) д-ра Осипа Маковоя, 7) Іларія Огововського, 8) д-ра Євгена Олесницького, 9) Осипа Стадияка, 10) д-ра Кирила Студинського, 11) Володимира Шухевича, 12) д-ра Андрія Чайківського в Вережанин. Декрети будуть доручені незабаром. Про день засідання повідомить краєвий виділ кожного члена окремо. Надіслані до конкурсу твори (в числі, 16) перелаяні будуть членам комісії до прочитання виділом „Рускої Весіди“ у Львові. („Русля“).

Економічне життя України.

Робітничі забастовки. Цього року помічаться якесь особливе оживлення забастовочного руху, надто після трьох тихих попередніх років. За одні останній місяць на Україні зарєстровано, на підставі газетних відомостей, 9 забастовок, переважно на великих підприємствах. Найбільше число забастовок (3) дала машинобудівельна і механічна промисловість. Далі йдуть: гірничя промисловість з 2-я забастовками, транспортна—також з 2-я нотим будівельна і ремесна галузі дають по 1 забастовці.

Ось де-які подробиці про ці забастовки. У Миколаїві на механічному одділі корабельної фабрики один з робітників побив бригадіра Дорощева. Адміністрація розшала того робітника. Тоді забастував весь механічний одділ. Після того, як адміністрація обіцяла прийняти роцищаного робітника назад і роцищати немилого робітника бригадіра, робітники знов стали до роботи. У селі Каменським, на рельсовім цеху Дніпровського заводу забастувало 114 робітників, вимагаючи більшої плати. Цех закрито, а всіх забастовщиків роцищано. В Одесі, в котельнім цеху адміралтейства Р. О. П. і Т. забастувало 250 робітників, протестуючи проти примусу працювати вночі за таку саму плату, як і вдень. Чим скінчилась забастовка—невідомо. В гірничій промисловості обидві забастовки—на Коскарівсьім і Калачевсьім рудниках—виникли з причини незадоволености робітників малою платою; невідомо, одначе, чи добились робітники побільшення плати. У транспортній сирві обидві забастовки виникли серед одеських портових нагрудчиків. Перша забастовка була в юлі і скінчилась перемогою робітників—плату їм по льшено Незабаром (31 авг.) нагрудчин в числі 750 душ знов забастували, вимагаючи, щоб їм платили за пуд нагрудженого краму не 4, а 7 коп. Друга забастовка була дуже вперта. Толмачов радия найняти союзників—але промислові не с.отіли. При-

везла залізниця сторонніх робітників з близьких станцій—але вони прийшли й теж забастували. Підприємці, одначе, твердо стояли на тім, що вони робітничих домагає ні в яком разі не заводляють. І видно було, що підприємці додержат свого слова, хоч би в порту мала зовсім припинитись нагрудка. Тоді робітники стали до роботи на тих умовах, які виробили управління під-зах. залізниця.

Вулівельні робітники в числі 50 душ бастували в Кобеляках, де будеться земський залізо-бетонний міст через Ворсклу. Робітники доти працювали по 14 годин у день, але мовчали, аж поки техник не звелів їм працювати по 16 годин, при світлі; результат забастовки невідомий. Нарешті, реісні робітники бастували у всіх київських шумкерських майстернях, домагаючись збільшення плати, кращого поводження й т. ин. Підприємці на це відповіли локаутом.

За кордоном.

Поділ в Корей. Ще недавно телеграми європейських газет сповіщали, що корейці дуже спокійно ставяться до анексії японцями своєї країни. Але останні звістки подють нам зовсім инше. З Пєіна сповіщають, що тепер на всьому обшїрі Корей ідуть розрухи, країна дуже не спокійна. Японці за один раз арештували 400 революціонерів-корейців, багатьох вбили. Силу народу вже вивішали. Корейці, зустрівшись з японцями, плюють їм в очі і звуть їх „собаками“, шаятаними гніту і неправди“. Чотири японських газети в Токіо, Кіото та Осаці припинено за те, що гудили анексію. Правда, що японці випустили з корейських тюрем арештантів, зважаючи на святкування анексії, але швидко в цих тюрмах не було вже місяця для незадоволених анексією. П'ять студентів-корейців в Токіо покінчили життя самогубством в знак протесту проти анексії. Японці ж святкують, як переможи, дуже гучно анексію. Цими днями в Токіо велика церемонія „сповіщення помешрих душ царського дому“ про прирнання Корей до Японії.

Проект спілки чотирьох держав. Англіським газетам сповіщають з Софії, що цар Фердинанд, з допомогою Росії, заходився єднати до спілки Болгарію, Сербію, Черногорію та Грецію.

Повстання на Філіппінах.

Американські газети сповіщають, що в Новій Біскаїї, на о. Люоні почалося повстання, на чолі якого стоїть Мандак, засуджений на чотирнадцять років до тюрми за вбивство одного тубольця, арештованого за крадіж коней. Мандак з своєю ватагою захопив місто Солано і зробив його своєю резиденцією. Телеграф в околицях цього міста перерізано, а авдітіль немає ніяких певних звісток. Проти Мандака послано полковника Тейлора з військом, але повстанці полялись в гори, підняти буде їх дуже трудно. Кажуть, що в Манда-а прихильників небагато і повстання не матиме успіху.

Через Атлантичний океан.

Цими днями літуні Вейман і Ванімон збираються перелетіти через Атлантичний океан на дирижаблі „Америка“. Дирижабль вже готовий до літання і з Вашингтонської фізичної обсерваторії шо-денно присилають до Атланти Сіті, де переховується „Америка“, вгадування погоди. Виявляється, що для дирижабля найнебезпечніший береговий вітер; над самим океаном він не такий вже страшний. Літуні роблять тепер спроби з своєю машиною і в кінці цього місяця полетять в Європу. Тільки перших дві пароходи будуть йти слідом за дирижаблем, а потім він полетить вже швидче і пароходи відстануть од нього.

Іхав, піде в театрі літнім (в саду городському) „По над Дніпром“...

Скінчачи свої справи, у вечері поспішаю до театру. Найперше іду ав куліси в урбуну до Ів. Карп. Він побачивши мене весело усміхнувся, та й каже вітвчачься ав мовою: „от як раз до речі попали на сьогодні: за раз одє піде „По над Дніпром“, про яку ми колись з вами балакали. Вж як мабуть ще не бачили цієї пєси: Ну от подивитесь сьогодні, та й скажете про свої вражіння. Пєса вже йшла тут скілька разів і мала добрий успіх.“

Я віколи не забуду того вечора в театрі, коли я вперше бачив „По над Дніпром“. На мене пєса зробила незвичайно велике вражіння, тим більше, що прихидилось самому багато бачити, чути і переживати з того про віщо говорилось у пєсі. В кожній думці, в кожнім слові почувалось, що це пєса ваша, рідна, спілкова. Кожне слово глибоко вражало, торкало далеко заховані від людського ока струни душі і заставляло їх дзвеніти, викликаючи в деяких місцях і сльозу,—вони якось сами до горла підступали та й душили мене. Але здебільшого то були слези радости, шадста, що я дожив побачити на сцені навіть пєсу, через яку можливо уже і з театральних підмостків провадити спілкуву ідею до людської маси.

Вражіння тим більше було ще й через те, що в пєсі того разу брали участь такі сили, як сам Ів. Карп. (Павло), Саксаганський (Мирон), Ліницька, і взагалі весь ансамбль був дуже гарний. Пєса в аязку з чудовою грою артистів особливо в головних ролях зробила поділ цілий фурор. Всі акти публіка проважала незвичайними оплесками і без кінця викликала артистів. А що діялось по актинченню спектакля, то трудно й описати. Страшні оплески, викликання без числа Саксаганського, Івана

Карповича, як артиста, а потім як автора, Ліницьку і інших артистів, все це перейшло в таку бучу овіццю, що, здавалось, їй і кінця не буде... Полетіли на сцену шапки, де хто з публіки вже почали переходити на саму сцену, щоб ще й там вітати авторів і артистів. І Бог знає доки б воно тяглося ця овація, як би не спустилися занвіс і не почали гасити огні, через що публіка мимоволі мусила розкодатися. Такі овації рідко випадють на долю авторів, і пєс і артистів.

Коли я зайшов по спектаклі подякувати Ів. Карп. і артистів за все те без краю хороше почуття, яке прийшлося пережити в той вечір, то Ів. Карп. був дуже схвальований, радий і морально задоволений таким блискучим успіхом пєси. Я був в таким стані під впливом пєси і тих овацій, яких я був свідком, що не знаходив слів для подяки дорогому авторові і не міг нічого сказати, а тільки обняв його щиро від самого серця, як рідну і дорогу людину. Я почув цілоу душею, що „По над Дніпром“ ще більше поріднило нас, що Ів. Карп. став мені ще ріднішим та милим, бо я почував і бачив в йому брата по ідеї кооперації.

Я віколи не забуду теж, яке сильне вражіння зробила пєса „По над Дніпром“ на артильчиків-селян—членів хліборобських сплсок.

Якось трупна Саксаганського завітала до нас до Єлисаветграда, коли „По над Дніпром“ вже йшло на сцені. Я й обернувся до Івана Карповича і О. Саксаганського з проханням дозволити привезти артильчиків в театр подивитися „По над Дніпром“. Вони, спасибі їм, дозволили привезти їх безплатно.

На призначений день, коли повинні були грати „По над Дніпром“ попрїїзжали артильчики—і чоловіки

і жінки, де-які в дітями малими—коля сорока душ. Де-хто з них уже був ав театрі раніш, бо до кожної трупни української, яка бувала в Єлисаветграді, я звертався з проханням дозволити привезти артильчиків до театру; дирекції трупні віколи не відмовляла і ми з артильчиками скілька разів бували на українських спектаклях. Публіка завжди звертала увагу, коли незвичайна для міського театру юрба селян 30—40 людей з бабами, з дітьми йде через місто до театру або стоїть коло театру, поки я улаштую справу в контрмаркам. Теж саме було й тепер.

Ми юрбою цілоу посунули у театр зарані, щоб зайняти краще місце на галереї, де вумерованих місць не було, а публіці треба було стояти. Щоб безпосередно бачити, яке вражіння зробила пєса на артильчиків, я навмисне зостаюсь з ними на галереї.

Тепер, як і багато разів після того, я міг на свої очі бачити і самому особито переконавтись, який великий живий інтерес викликає „По над Дніпром“ у селян, як вона захоплює їх взагалі, а особливо тих селян, які уже беруть участь в спілках і бачуть на сцені таких же самих артильчиків, як і вони сами, з тими же питаннями, радощами і горем, які хвилюють і їх. Дивлячись мої артильчики на своїх братів, що виведені у „По над Дніпром“ і переживали разом з ними душею і все добре і все лихе. Часом всі, як один заливались сміхом, особливо коли хто з противників артилі не вдержити у суперечці та сяде на слізях, коли значить „наша верх бере“; але часом всі притихали, здержуючи зітханя і мов замірали в серйозних драматичних місцях пєси. На очах блищали сльоза і груди високо піднімалися від хвилювання, яке опанувало всіма. А в такі моменти, як вийд на перес-

леви, прощання з людьми і з рідним краєм, хворість і смерть Мирона—то артильчики, не кажучи вже про жіноцтво, просто плакали гірко: у багатьох свитки на грудях були мокрі від сліз. Цікавило дуже артильчиків те, що в „По над Дніпром“ виведені такі саме типи, які єсть і в тих селлах, де були артилі.

Один акт якось я сидів у партері, забалакався з Ів. Карп. в антракті, співавшись, та щоб не пропустити дію, не пішов на галерею, а зостаюсь у партері.

Йшов той акт, де дід Микола—вогарт артильної справи сердиться і дуже ляється. Я оглянувся на галерею, щоб подивитися, яке вражіння зробила ця сцена на артильчиків. Дивлюсь артильчики регочуть, побачивши мене, махають до мене руками—особливо один староста артильний,—чогось ключуть. Кінчаться акт, і підхожу до їх, та й питаюся, як їм подобався цей акт з дідом Миколоу і чого вони кликали мене.

А вони всі хором мені кажуть: „ну та й ловко приставляють, ну чистого ж тобі все так, як у нас у селі: як і в артилях, і на артилі налязять ті, кому вони полерек горда стали. От хоч би наприклад такі як отой дід Микола. Ну, натуральний наш дід Дмитро: отак само вам не любить артилі і так само сердиться та ляється. Так отож ми через те і махали, кликали вас, щоб розказати вам. Ну та й ловко ж, от чудасія прямио. Ми зроду і не думали, щоб прийшлося тут дїда Дмитра побачити. Ну, як приїдемо до дому, ей-же вогу розкажу дідові Дмитрові, як тут його приставляють і як сміються з його ав те, що він не любить артилі. Ото буде сердиться—прямио скажуться.“

Ця пєса, як і всі пєси Карп. Карого, серйозна, в ній нема звичайних в українських інших пєсах співаів та танців, і через що більшість наших

сучасних труп і не ставить її в свій репертуар; про це не можна не пошкодувати. Мені прихидилось бачити по селлах, де грали любители-самі навіть селяне, та й дякуючи доброму змістові, на селянську публіку пєса теж робила гарне вражіння і викликала багато дуже цікавих розмов з приводу значіння сплсок для господарства. Окрім того і в читанні навіть вона дуже цікава і робить своє діло. Я кілька разів і сам читав її; при мені селяне читали і всякий раз я бачив яке гарне і сильне вражіння робила ця пєса „По над Дніпром“. До мене багато людей оберталося з проханням чи можна і де достати „По над Дніпром“ в окремих виданні. Але я чув, що старе видання все розвіялось. Дуже бажано, щоб нове видання всіх творів Карпенка-Карого, про яке прошла чутка, здійснилося якомога скорше і щоб разом з іншими творами його було і окреме видання „По над Дніпром“, в чому почувується давно уже велика потреба.

Треба зауважити, що Карпенко-Карий дуже цікавився кооперативною справою взагалі і „потребительськими“—споживчими і кредитними товариствами і нашими кооперативами. В особі Карпенка-Карого Україна втратила не тільки видатого і талановитого письменника, але певного друга кооперації. Через те українські кооператори, окрім великих загально літературних везлуг перед рідним краєм Карпенка-Карого, які дали йому право на вічну невмирущу славу, будуть теж довіку шанувати пам'ять Карпенка-Карого, як першого піонера, драматурга—кооператора.

Микола Левітський.

Останні вісти.

(З газет та по телеграфу).

Заколот.

ХОРОЛ. В Хорольському повіті, в окрузі Семенівської волості, є поблизу дві економії: Білоцерковської і Гіршмана. 19 вересня, Білоцерковський по телефону повідомив Хорольського справника, що на його економію напали робітники й руйнують його добро. Зразу ж було послано чоловік 15-20 в Хорольської кінної стражі і поїхав сам справник. Пріехали туди, коли виявилось ось що: прикажники Білоцерковського і Гіршмана посварились між собою. Білоцерк. заступився за свого прикажника і між ними почалась бійка. Про це знавали робітники Гіршмана і в числі коло 300 душ прийшли на місце бійки. Білоцерк. алякався і повідомив по телефону справника, що робічки Гіршмана напали на економію його і грабують її. Справник звелів пристапу написати протокола за "буйство", а сам з стражею поїхав в Хорол.

Пожежа.

ЧЕРКАСИ. В Явківці, коло Черкас, в маєтку Дойбана отворив великий дим, застрахований в 16 тисяч карб. (Власн. кор.).

Чутки про вбивство Азефа.

ПЕТЕРБУРГ. Петербурзькі газети передають сенсаційну звістку про убивство Азефа. В Франкфурт-на-Майні вбито якогось чужоземця. В убитому наче б то впізнали Азефа. Пославо негайні запитання в Франкфурт. Убивство, як кажуть, вчинила одна з революційних організацій, які поставили одлячати Азефову за провокацію. Азефа довго вислужували спеціальні агенти, які раз-у-раз їздили за ним.

Пурішкевич і євреї.

ПЕТЕРБУРГ. Виницький єврей Бер Закс, бажаючи охреститись, звернувся до Пурішкевича, називаючи його "превосходительством", а проханням бути його хрещеним батьком. Пурішкевич по телеграфу одповів: "не хочу помагати робити негарні вчинки. Одягаю перевагу неохрещеним євреям перед хрещеними".

Иногородці на залізницях.

ПЕТЕРБУРГ. Міністр доріг Рухлов наказав начальникам залізниць, щоб инородців-служачих було на залізницях не більше десяти процентів. Поки ця норма встановиться міністр порадив всім не приймати на службу инородців. Поражено вважати за инородців і хрещених євреїв.

Проект статуту комерційних інститутів.

ПЕТЕРБУРГ. Вироблено нормальний статут комерційних інститутів. В цій праці брав участь директор кийв. ком. інституту Довнар-Запольський. По проекту інституту належатимуть до вищих шкіл. Вони автономно виробляють план навчання. Хто скінчить інститут—має звання комерційного інженера. Євреїв приймаються по професійній нормі. Для кийвського інститута 5 проє.

Всякі звістки.

ПЕТЕРБУРГ. Синод доручив членові учебного комитета Рункевичу зробити ревизию в житомирській семінарії.

Завольського вставлено послом в Парижі.

Єврей Кальнер, який прожив в Павловську 30 років, хотіли виселити. Кальнер хотів зразу отруїтись, а потім збожеволів. Його одведено в військовий госпиталь, де він таки отруївся. На другий день прийшов йому дозвіл жити в Павловську.

В петербурзькому євангельському союзі викрито зложивання. Поміщика Ломен і священика Русаєва, які вели справи союзу, повтікали. Покінчив самогубством колишній юрист-судья п.-з. залізниць Прокопович.

Єсть чутка, що непорозуміння між Малиновським і Толмачовим скінчаться одставкою Толмачова.

ОДЕСА. Закрився в'їзд діячів по благоустройству городів.

За останні дві доби на чуму не захворів ніхто.

ВАРШАВА. Забастовка трамвайних служачих скінчилась.

Закрито товариство взаємної допомоги народних вчителів.

Закрито дешево столову служачих казенної палати.

ПЕТЕРБУРГ. Міністр доріг Рухлов дуже зацікавився мільйонними претензіями до пів-зах залізниць. Можливо, що в цю справу вмішається прокуратура.

За кордоном.

Грандіозна демонстрація.

ВІДЕНЬ. Тут одбулася грандіозна демонстрація з приводу дорожньої м'яса. В демонстрації ваяло участь біля 800,000 душ.

Мільйонний гонорар.

ПРАГА. Відомий скрипач Кубелік незабаром респочиває турне по Америці. Йому автрепрев'юр забезпечує мільйон франків гонорару.

Холера в Турції.

ТРАПЕЗУНД. Захворіло на холеру 53, умерло 28.

Греко болгарська згода.

БЕРЛІН. Місцева преса повідомляє, що між Болгарією і Грецією зроблено згоду, по якій вони вкупі будуть оперувати проти Турції.

Театр і музика.

— Труппа Л. Сабініна з 18 вересня грає в Саратові, в театрі Очкіна. В Харькові труппа мала 3000 карб. чистого заробітку.

— Труппа А. Володського в м-ку Ічні скінчила свою діяльність. Далі замісто неї організувалось товариство під орудою В. Журби і А. Твардівнича, яке гратиме в Бобруйську.

ДОПИСИ.

(Од власн. кореспондентів).

С. НОВА ГРЕБЛЯ, уманського повіту (на Київщині). Сельське начальство. В с. Новій-Греблі в давніх-давен живе дві єврейські сім'ї—батько й син: Гершко й Нафтула Свердловикови. Гершко скупує і перепродує шкурки, а Нафтула—має бакалійну крамничку. На цих євреїв наскіпав місцевий сельський староста Семен Чумаченко. Насамперед він почав робити трусини в Гершка і складати на нього протоколи, щоб він покінчив своє ремесло. Як же Гершко привіз на заручини своєї дочки 40 пляшок пива—староста заарештував це все пиво і попив з своїми прибічниками. В Нафтули староста почав допитуватися, чи має він од громади дозвіл на крамничку? А оце недавно староста вчинив в крамничці великий бешкет, хотів побити Гершка і його жінку. Той мусів ударити телеграму п. губернаторові. З наказу губернатора поліція зробила слідство і вчинки старости потвердила.

М-но МАЧУХИ, полтавського повіту. Від Полтави наше містечко стоїть за 10 верст, на величч шляху, що колись йшов з Батурина через Полтаву до Січі Запорізької. В його частині "Хведірках"—жив під час Полтавської війни гетьман Іван Мазепа. Зараз містечко поросло садочками і виглядає досить чепурно і привітно. Лиш столітні дуби, що ростуть над шляхом, навівають історичні вгадки. А тепер в цьому історичному містечку мова рідна чиста та яскрава, змінюється на жаргон; пісні рідні звикають, і на їх місці з'являються такі, як "Ахь зачѣмь эта ночь" і інші.

Обрусінню допомагає тутешня, так звана, інтелігенція та дачники, що в-літку наїжджають на Полтаву. Колись вюржалася театральні вистави, вечірки, читання і янше, а зараз все спить.

М-КО ЮЗІВКА, бахмут. повіту (на Катеринославщині). Нема робітників. Тепер на всіх рудниках обмалд робітників. Адміністрація шахт росидає скрізь по залізничних станціях своїх агентів набирати людей на роботу. Мало не на всякій станції можна побачити артільщика, десятника, навіть штейгера, які один поперед другого підмовляють робочих, і підбурюють їх гарним заробітком. Агенти мало не б'ються за робочих, як де попадуть разом на гурт людей. Пороз'їдалися агенти і по далеких сторонах. Літєвський рудники послали свого агента техника аж у орловську губернію, де він засів на ст. "Нарышкіно" та й наймає сюди людей, купуючи їм білети проїзди на конторський кошт. Вже декілька гуртів приїхало сюди од його, але тут виявилось, що їх там було підружено. Технік, наймачи на місці, скавав, що ціна на руднику подорожньому робочому 1 р. 20 к. зверху і 1 р. 25—1 р. 30 к. в шахті, в забой-ж заробляють по 2—3 карб. А справді ж—тут ціна поденним зверху і в шахті 85 коп., в забой, правда, заробляють люде по 1 р. 50 к і навіть по 2 карб. Та тільки ці люде, що поваздили, неадекватні аразу стати до забую, бо вони всі ще й у шахті ароду не були. За 85 коп. робити не хотять. Контора примушує їх робити, щоб повернути гроші за дорогу. Ходять вони по руднику що-дня, просять хліба. Деякі працюють на зверху шахти. Хотять бити телеграму своєму п. губернаторові, щоб не пустих на шахту людей та прогнав техника з Орловщини.

КРИВИЙ РІГ, херсонського повіту. У нас гурток любителів хотів поставити в місцевому Клубі "Общественного Собрания" спектакль на користь бідаків. Думали грати комедію Л. Яновської "На сіножаті", а після цього хотіли проповідувати декілька українських пісень: "Заповіт", "Ой бже море, бже", "Закувала та сива воуля" та іншіх. Чоловічі голоси у нас були, а жіночих мало. Попросили дівчат з місцевого церковного хору і уже було дві репетиції. Коли якось довідався про це наш благодійник і виступив проти цього. Тоді батьки напались на своїх дочок і на регента тієї церкви, котрий покликав їх співати українських пісень, і заборонили їм ходити на репетиції.

Справочний оддія.

Календарні відомості. Серед. 22-го вересня. Ж Собор при отці, що у ближніх Київських церквах; мч. Фокі.

Сх. сон. 6 год. 5 хв. зах. сон. 5 год. 33 хв. 22—1709 р. пом-р гетьман Іван Мазепа. Український клуб.—Літературна вечірка. Театр "Грамтності"—"Кохання і смерть".

Редактор Вал. Галевич.

Видавець С. Чикаленко.

Оповістки.

Єдиний випадок!

Заміць 400 р. тільки 7 р. 50 к.

Покритий товстим шаром 18% каратного золота. Масивний золотий годинник зничайно коштує від 150 до 200 карб. Такий же елег. кишеньк. муж. годинк. патент. годинник з трьома накрутк. сист. "Хронометр", має той самий вигляд і вірну ходу, бо електричним способом покритий 18% карат. шаром золота. Механізм цього годинника справжній Швейцарський, ход звучний, на 18 камн., накруч. головк. раз на 36 годин. Годинник цей з справжн. нов. золота, нагноржений за свою добротність і міць багатьма золотими медалями і хвалити. одзнаками. Ціна за № 720 десьні, або мужськ. тільки 7 р. 50 к., 2 шт. 14 р. 60 к., 3 шт. 21 р. Таки-ж одкриті мужськ. за № 721—4 р. 25 к., 2 шт. 8 р., 3 шт. 11 р. 50 к., запорука за міцність металю і вірну ходу на 18 років.

Хто тільки бачить цього годинника, той вірить, що він варт 250 карб. Ціни поставлені дешеві, щоб дати кожному змогу скористуватись цим годинником. Висна. вивірен. до хвалки, коли надійде замовлення без завадки налж. платю. Адресу можна знідати врізати й найкращі на конерті чи розсрочити.

Австрія, г. Вена 2/3. Ул. Унтраугартенстрассе № 17-П-75 ІОАН ЯКУБОВИЦ, WIEN, 2/3 Unte-Augartenstrasse № 17-75. JOHANN JAKUBOWITZ.

Дурно долається до годинника: 1) елегант. новомодний ланцюжок; 2) срібн. брало 84 пробі; бінока з вида-и цікав. (красунь-жінок) або компа з того-ж металю; 3) замшевий гаманчик одхор. годинника од цування. За мито і переиску 57 к., в Сібір 95 к., замовляти можна на роо. мові. Загр. лист до Австрії оплачується обов'язково не менше 10 коп., розсрочка 4 к. Купони всіх фирм приймаємо в рахунок по 50 к. На кожна годинник—1 дупон. Стрєряться неведках підробок. 2-1747-2

В Українській Книгарні

(бувш. "Книг. Стар."), Безаківська, 8.

Продаються ось які нові українські книжки:

Алчевський Г. Романи: 1) Чого мені тяжко. 2) Літньої ночі. 3) Не дивися на місяць весною. 4) Душа—се конвалія ніжна. 5) Стола я і слухала весну. 6) Безмежне поле. Москва, р. 1910, ціна по 40 коп.

Амліче С. Батьки та діти. Частина I і II. 3 м. ланюками. Переклад О. Діхтарь. К., р. 1910, ціна по 50 коп.

Грінченко Б. Сам собі пан. Оповідання. Видання третє. К., р. 1910, ц. 3 коп.

Його-ж. Миротворці. Жарт на одну дію. Видання друге. К., р. 1910, ц. 10 коп.

Грєбінка А. Двоє серце. Жарт на одну дію. К., р. 1910, ц. 25 коп.

Грицишинський Д. Панич Штукаренко. Комедія-жарт на 3 дії і 5 одмін. К., р. 1910, ц. 20 коп.

Гордія Я. Міреда Ефрос. Побутова п'єса з єврейського життя на 4 дії і 6 одмін. К., р. 1910, ц. 30 коп.

Демченко Я. Окаєвство Шевченка (історичні-патриотичні картини). К., 1910 г., ц. 5 к.

Дорошенко В. 3 історії земства на Україні. Полтавська політична і соціально-економічна діяльність. Львів—Київ, р. 1910, ц. 40 коп.

Євшан М. Ша прапором мислєтєвца. Літературно-критичні статті. К., р. 1910, ц. 60 коп.

Єфремов С. 3 громадського життя на Україні. С.П.-В., р. 1910, ц. 20 коп.

Його-ж. Фатальний вузол. К., р. 1910, ц. 20 к.

Зінович С. Пан Штукарєвич, або окаяні, який не бувало. Сельські сцени на 2 дії і 4 одмін, з співаки. Вид. 4-е, виправлене. К., р. 1910, ц. 30 коп.

Каталог книжок для народнього читання. Видання 3-тє. К., р. 1910, ц. 5 коп.

Кропивницький М. Вуси. Комедія у 4-х діях. П., р. 1910, ц. 25 коп.

Його-ж. Підгоряне. Мелодрама у 3-х діях. Перероб. з галицького. П., р. 1910, ц. 20 к.

Коваленко Г. Каюш у селі Білашці. (Оповідання про погану хворобу). С.П.-В., р. 1910, ц. 4 коп.

Коваленко О. Золотий засів. Поезії. К., р. 1910, ц. 75 коп.

Кіпляр Р. Оповідання. К., р. 1910, ц. 60 коп.

Людєв О. Моконє. Драма на 5 дії і 7 одмін. К., р. 1910, ц. 35 коп.

Лопоть Т. Оправданє націоналізма. Рабство русської радикальної інтелігенції. Національ-демократія. К., 1910 г., ц. 30 к.

Наша Школа. Науково-педагогічний журнал, кв. II, за р. 1910. Львів, р. 1910, ц. 1 р.

Ніколаєв С. 1) Арист. Жарт на 1 дію. 2) Висновок в Лисинці. Драматичні картини на 4 дії, 5 картин. К., р. 1910, ц. 35 коп.

Олес О. По дорозі в казку. (Еюд на 3 картини). К., р. 1910, ц. 30 коп.

Панченко П. 3 вільних часів. Поезії. К., р. 1910, ц. 30 коп.

Степовик О. Арихметичний або шотний задачки. Частина друга. Прості дробі та десятичнї. Х., р. 1910, ц. 25 к.

Його-ж. Арихметика або шотничї задачки самосвої й школи. Частина друга. П., р. 1910, ц. 40 коп.

Його-ж. Оповідання про комах. Яка од їх користь або шкода в господарстві. (3 46 малюнками). Вид. 2-е, виправлене. Х., р. 1910, ц. 40 коп.

Світло. Український педагогічний журнал для семі і школи. Книжка перша. К., р. 1910, ц. 40 коп. (Передплата на рік 4 карб.).

Словацький Ю. Батьки забувалися. Поема. Переклад С. Івердохіа. К., р. 1910, ц. 20 коп.

Сумцов Н. Вага і краса української народньої поезії. Х., р. 1910, ц. 25 коп.

Його-ж. Діахі українського фольклору. Х., р. 1910, ц. 25 коп.

Його-ж. Українські опіві й байкарі. Х., р. 1910, ц. 25 коп.

Його-ж. Старі зразки української народньої словесности. Х., р. 1910, ц. 25 коп.

Тобілевич І. (Нарєнко-Наря). Драми і комедії. Т. I. (Бурлака. Вондарица. Розумний і дурень. Найничка. Мартин Борзук). К., р. 1910, ц. 1 р.

Тимченко Є. І. Михальчук. Програма до збірники диалектичних одмін української мови. К., р. 1910, ц. 1 руб.

Українка Л. Іоганна, жінка Хусова. Драматичний еюд. К., р. 1910, ц. 20 коп.

Чупринка Г. Метеор. Поезії. К., р. 1910, ц. 20 к.

Яновська Л. На сіножаті. Жарт на 1 дію, з співаки і танцями. Вид. 2-е. К., р. 1910, ц. 5 коп.

П.-ж. Чужий. Нарис. К., р. 1910, ц. 3 к.

П.-ж. Noli me tangere. Драма на 5 діях. К., р. 1910, ц. 40 коп.

Великий вибір нових листовних карток. Приймається передплата на українськї часописи.

Каталоги виводяться безплатно!

Репетитор, дослідничий укр., студ. доцїт., шукає ур. Спец. нім. мовою, матем.

М.-Благовіст, 151, 14, Шумицькому. 3-1737-3

Свіжо одержаний тютюн Торгов. дома.

Бр. КАЛЬФА в Харькові, ціною от 1 р. 60 к. до 6 р. 40 к. за фунт; по доброті і аромату вище конкуренції. Студенцькї ж 10 шт. 6 к. були, е, й будуть бездоганими.

СПРОБУЙТЕ!

Тют. маг. А. Н. Фирювіча, Фундул. № 20 під фирмою Б. Кальф.

Шлюбні розлуки

(бракорозва. дїял.)

і карні (уголовні) справи веку, складало ділові шапери: про вказон. і внімов. дітей, про видачу жінкам окремого ириве на проживання, приписку до громади, одяжан, авелян, і касап. скарги по всіх справах, прохан. на Виоочайше ім'я.—Порали иног. лист. біди.—дурно. Приїжд. шодля од 3—7 г. уден. А. Туржанський е. Банкова ул. д. № 8, кв. 2. 100-1542-59

Вийшла з друку нова книжка: Тарас Бульба.

повість М. Гоголя,

в перекладі М. САДОВСЬКОГО.

Ціна 25 коп.

Продається в українських книгарнях.

ДАМАМ ГОР. КИВА. Інститутська № 10, Майстерня спеціально „Ідеал” проп. велич. вибір остан. новизок і просять звертати водоснарядно „Ідеал” увагу на приміряє виконення замовленнїх та на робітничє матеріалу; просять не змішувати з парижськєрєвськїми. Великий вибір гот. курчєв (білш 5000 шт.), а також прийдєв і кіс. Одїбр. остан. журнал. Прїсуд. для п.п. парїжєм.: фрїзєр, брїдїл, тїоль, брєсїлї та янше. 200-1901-150

Столового єбїла 84 п. петербурзького і московського фасону пропонує в величезному виборі склад годинників і дорожочїностїв

Клавдія Сергієвичя Рогинського 89 Олександрівська. Телефоно 2095.

Фірма істнує з 1888 року; по дешевим цінам і вибору не має конкурентів. 0-1610-13

В Книгарнях Продаються Книжки В. Грінченка.

Писання. Т. I. Поезії. Ц. 1 р. 50 к. і 2 р. Писання. Т. II. Проза. Ц. 1 р. 50 к. і 2 р. Соціалїстїч. промїст. Повість. Ц. 70 к. На розсудїтї. Повість. Ц. 75 к. Серед темної ночі. Повість. Ц. 75 к. Під тїхми вербами. Повість. Ц. 85 к. Брат на брата. Опов. Ц. 80 коп. Оповідання. Ц. 35 к., на кр. пап. 75 к. Драма й комедії. Т. I. Ясїні зорї. Др. на 5 д. Нахмарїло. Ком. на 3 д. Степовий гїсть. Др. на 5 д. Т. II. Серед бурї. Др. на 5 д. Арсен Яворенко. (На громадський роботи). Др. на 5 д. На новий шлях. Др. на 5 д. К. 1909. Ц. 85 к. за кожен том. Всї п'єси дозволено до вистав. На новий шлях. Др. на 5 дії. Ц. 30 к. Довж. до вист. 5 юнїя, 1906 г. (Прав. Вїстї. 1906. № 141).

Миротворці. Жарт на 1 дію. Ц. 10 к. Довж. до вист. 27 авг. 1908. № 7896. Сам собі пан. Опов. К. 1907. Ц. 3 к. Батько та дочка. Опов. Ц. 5 к. Підвал. Опов. Ц. 3 к. Ката. Опов. К. 1904. Ц. 4 к. Без хліба. Опов. К. 1904. Ц. 4 к. Нелюб. Опов. Ц. 5 к. Сестриця Гала. Опов. Ц. 5 к. Палько. Опов. Ц. 2 к. Каторжна. Опов. Ц. 5 к. Олес. Грінцько. Україна. Опов. Ц. 5 к. З аглод про дїтячі літа. Опов. Ц. 15 к. Під сїльською стрїхою. Вірші й опов. Ц. 15 к. Піснї. К. 1885. Ц. 25 к. Від хмаряк небом. Льв. Вїднї. Ц. 15 к. З вродного поля. Три казки віршом. Ц. 6 к. Скарб та другї віршї. К. 1891. Ц. 5 к. Книга казок віршом. Ц. 15 к. і 25 к. Поконута в лїсі дївчина. Ц. 7 к. і 10 к. Смілива дївчина. Казка. Ц. 4 к. Чия робота ваячка. Казка віршом. Ц. 5 к. П. А. Кушнїч. Біограф. очерк. Ц. 25 к. А. М. Кушнїч. (Ганна Баршїноєв). Біограф. очерк. Ц. 15 к. Е. А. Крїмськїй, казк український писатєль. Ц. 25 к. Петро Кузьменко. Х. 1908. Ц. 20 к. Старинний малор. письменник. Ц. 25 к. Неосторожність вь важномє дїлї. Ц. 20 к. Такий шляхом. К. 1907. Ц. 15 к. Народне спектакля. Ч. Ц. 25 к. Перед широким світлом. Ц. 1 р. Каталог Музея Української Древности В. Тарновського. Т. II. Я. Гравори, Шевченко, рукописи. Ц. 75 к. Отзвє к книгї А. Малїннїк: „Сборник матеріалєв по малоруському фольклору”, составлений по порученю Академії Наукъ. Сїб. 1907. Ц. 50 к.

Пісня про Дорошенка й Сагайдачного. Ц. 30 к. Етнографическіє матеріали (українські). Проза й піснї 3 томи. Ц. 7 р. Изъ усть народа. 1 р. 50 к. Литература укр. фольклору. 1 р. 25 к. На безпорогїтїаємь пута. 25 к. Який нам треба школи. Ц. 4 к. Народні вчителї і укр. школа. 4 к. Національна та інтернаціональна ідол. 15 к. Три шитавє нашого правюноє. З додатком проф. А. Е. Крїмського. Ц. 15 к. Словарь української мови. Зїбр. ред. журн. „Кїевск. Старина”. Упорядк. з додатком власн. матер., В. Грінченко. 4 т. К. 1909. Ц. 8 р. Українська граматка. Ц. 15 к.

Дік жив український народ. Ц. 3 к. Оповідання з укр. старовини. 10 к. Іван Виговський, його життя й діла. 15 к. Братства і просвітня справа на Україні за польського панування до Б. Хмельницького. Ц. 5 к. Оповідання про Котлярев